

Účelnost nájmu náhradního vozidla

Smysl a účel poskytnutí náhradního vozidla tkví v zachování určitého životního standardu poškozeného v situaci, kdy dojde k částečnému, anebo totálnímu poškození (zničení) vozidla. Poskytnutím náhradního vozidla není poškozený ponechán v tísní a umožní se mu vést, co do kvality, obdobný život jako před dopravní nehodou. Využívání náhradního vozidla nemůže být zcela bezbřehé a vždy musí být splněna podmínka účelnosti jeho využití, dospěje-li však soud k závěru, že v projednávaném případě je z hlediska přiznání nároku na proplacení nákladů nájmu náhradního vozidla rozhodný právě okamžik prohlášení pojišťovny o způsobu likvidace škody, měl by se blíže vypořádat s tím, zda je toto prohlášení způsobilé zamezit tomu, aby poškozený již nemusel v souvislosti s dopravní nehodou vynakládat další finanční prostředky, neboť ne každý poškozený je natolik solventní, aby si mohl dovolit zakoupit nové vozidlo, aniž by čekal na zaslání finančních prostředků od pojišťovny. Není totiž rozumného důvodu, pro který by se poškozený, jehož vozidlo bylo poškozeno jen částečně, měl nacházet v lepším postavení než ten, jehož vozidlo bylo zcela zničeno, neboť oba se nacházejí ve stejné životní situaci, v níž z důvodu dopravní nehody nemohou užívat vozidlo vlastní, a proto používají vozidlo cizí (náhradní). Z tohoto pohledu může být významná i okolnost, kdy bylo poskytnuto pojistné plnění poškozenému, který ze svých prostředků není schopen dříve si obstarat vlastní vozidlo.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 2015/2019-166 ze dne 11.2.2021)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobce: P. Ž., narozený XY, bytem XY, zastoupený Mgr. D.O., advokátem se sídlem B., proti žalované: Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group, se sídlem P., zastoupená JUDr. V.N., advokátem se sídlem P., o 78 360 Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 11 C 157/2016, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 10. 2018, č. j. 55 Co 270/2018-84, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 10. 2018, č. j. 55 Co 270/2018-84, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 19. 4. 2018, č. j. 11 C 157/2016-56, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce se po žalované domáhal zaplacení pojistného plnění z odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla v částce 78 360 Kč s příslušenstvím, jež vynaložil na půjčení náhradního vozidla.

Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 19. 4. 2018, č. j. 11 C 157/2016-56, žalobu na zaplacení 78 360 Kč s příslušenstvím zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že dne 19. 10. 2014 při dopravní nehodě, kterou zavinil T. S. pojištěný pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla u žalované, bylo poškozeno vozidlo žalobce XY, reg. zn. XY. Žalobce uplatnil nárok na náhradu škody na vozidle z titulu havarijního pojištění u své smluvní pojišťovny (ČSOB Pojišťovna, a. s., člen holdingu ČSOB), kterou současně zmocnil, aby jeho jménem nahlásila škodu u odpovědnostního pojistitele škůdce (žalované), což zmocněnkyně učinila dne 20. 10. 2014 s tím, že se jedná o „totální škodu“. Technik zmocněné pojišťovny vozidlo žalobce prohlédl dne 22. 10. 2014 se závěrem, že se jedná o „možnost totální škody“. Téhož dne si žalobce najal náhradní vozidlo

tov. zn. XY, jež užíval od 22. 10. 2014 do 17. 11. 2014, za nájem zaplatil 98 010 Kč, přičemž žalovaná plnila pouze za období od 22. 10. do 29. 10. 2014 (8 dnů) částku 19 650 Kč. Soud s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu a § 4 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, (dále jen „o. z.“) dovedl neúčelnost nákladů vynaložených žalobcem na pronájem náhradního vozidla, neboť již bezprostředně po nehodě bylo objektivně jisté, že jde o totální škodu na vozidle, jestliže to uvedla jeho zmocněnkyně (jež současně likvidovala škodu na vozidle žalobce) při uplatnění nároku vůči žalované a následně to potvrdil i její technik v zápise o provedení prohlídky. Jestliže si žalobce najal náhradní vozidlo až 22. 10. 2014, učinil tak v době, kdy již bylo objektivně zřejmé, že se jedná o totální škodu na vozidle, a nájemné za náhradní vozidlo tak za celou dobu nájmu nelze považovat za účelný a nutný náklad vynaložený v příčinné souvislosti s primární škodou na vozidle žalobce. Důvodnost nároku soud dále neshledal i proto, že žalobce měl po nehodě k dispozici své další obdobné vozidlo, přičemž okolnosti, že bylo v lepším stavu než vozidlo poškozené, nemělo antikorozní úpravu dutin a žalobce je nechtěl svěřit zaměstnancům, přítelkyni nebo rodině, považoval za nerozhodné.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 17. 10. 2018, č. j. 55 Co 270/2018-84, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a uložil žalobci povinnost zaplatit žalované náhradu nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se i s jeho závěrem, že žalobce ještě před pronájemem náhradního vozidla věděl (přinejmenším prostřednictvím své zmocněnkyně), a bylo tedy objektivně známo, že škoda na vozidle má povahu škody totální, a oprava tak nebude účelná. Za nevýznamné soud považoval tvrzení žalobce, že o „totální“ škodě nevěděl, neboť do 22. 10. 2014 byl hospitalizován pro poranění hlavy a definitivní zprávu o likvidaci pojistné události obdržel až následně, když tato zpráva jen potvrdila původní závěr žalobcovy smluvní pojišťovny. Na rozdíl od soudu prvního stupně pak dovedl, že i když má poškozený více vozidel, nemění to nic na jeho právu na náhradu škody za pronájem jiného vozidla v rozsahu a výši, v jaké je takový nájem účelný, a to po dobu, než bude zjištěno, zda bude účelné poškozené vozidlo opravovat. Není přitom rozhodné, zda další vozidlo užívá, neboť zmenšením jejich počtu mu škoda vzniká (může vzniknout) vždy tím, že je o užívání jednoho z nich dočasně ochuzen. V daném případě tím spíše, jestliže druhé vozidlo nemělo povahu běžně provozovaného vozidla.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Má za to, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu v otázce, ke kterému datu bylo objektivně zřejmé, že na jeho vozidle vznikla v důsledku dopravní nehody totální škoda, jejíž oprava není účelná ani hospodárná, tedy kterým okamžikem zanikl nárok dovolatele na náhradu nákladů vynaložených na pronájem náhradního vozidla. Odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 232/2012 s tím, že mu okolnost, že jde o totální škodu na jeho vozidle, nemohla být objektivně známa ještě před tím, než technik jeho smluvní pojišťovny dne 22. 10. 2014 poškozené vozidlo prohlédl a sám vyhodnotil jeho stav jako „možnost totální škody“. Závěr, že objektivně zřejmé, že jde o totální škodu, bylo žalobci bezprostředně po nehodě, považuje dovolatel za pouhou domněnku soudů, která je v přímém rozporu s provedenými důkazy. Dovatel jakožto laik nebyl kompetentní k posouzení rozsahu poškození a způsobu likvidace pojistné události. Řádného stanoviska pojišťovny ohledně způsobu likvidace škody na vozidle se mu dostalo až po době ne kratší 27 dnů od prohlídky technikem jeho smluvní pojišťovny. Je mu tak zcela nepřipustně dávána k tíži neaktivita žalované, která s posouzením rozsahu a výše škody a konečným určením způsobu její likvidace nepřiměřeně dlouho a neodůvodněně otálela. Odvolací soud navíc nepřihlédl k jeho námitce, že v důsledku otřesu mozku byl ve dnech 20. 10. až 22. 10. 2014 hospitalizován v nemocnici. Soudy mu rovněž neumožnily prokázat své žalobní tvrzení o průběhu prohlídky vozidla, neboť nebyl vyslechnut technik smluvní pojišťovny ani svědek M. Namítal rovněž nedostatečnost odůvodnění rozsudku odvolacího soudu. Navrhl zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření označila dovolání žalobce za zjevně neopodstatněné, neboť dovolatel

neoznačil žádný přípustný dovolací důvod s tím, že dovolatel namítá tzv. opomenuté důkazy a polemizuje se skutkovými závěry soudu ohledně okamžiku zjištění totální škody. Soud prvního stupně žádné důkazy neopomněl a jasně vysvětlil důvody, pro které svědka M. nevyslechl. Otázka existence totální škody na vozidle je pak otázkou objektivní, sama havarijní pojišťovna dovolatele na totální škodu upozornila, a proto již v té době bylo zřejmé, že oprava prováděna nebude. Navrhla odmítnutí podaného dovolání.

Nejvyšší soud posoudil dovolání podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“), a jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., shledal, že je přípustné (§ 237 o. s. ř.) pro posouzení otázky, kdy je objektivně zřejmé, že vozidlo je natolik poškozeno, že opravováno nebude, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího i Ústavního soudu. Dovolání je důvodné.

Podle § 241a odst. 1 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Rozhodnutí odvolacího soudu lze podle § 242 odst. 3 věta první o. s. ř. přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání.

Rozsah plnění, k němuž je žalovaná povinna podle § 6 odst. 2 písm. b) zákona č. [168/1999](#) Sb., je dán rozsahem způsobené škody. Újma spočívající v tom, že poškozený vynaložil vyšší náklady na nájem osobního automobilu ve srovnání s náklady, jež by jinak vynaložil na provoz svého automobilu, který nemohl použít v důsledku poškození, je skutečnou škodou, kterou je škůdce povinen nahradit v rozsahu nutně a účelně vynaložených nákladů (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 11. 1990, sp. zn. 1 Cz 86/90, publikovaný pod č. 7/1992 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). V odůvodnění citovaného rozsudku se uvádí, že jde o náklady na vypůjčení věci, která má nahradit věc v důsledku poškození dočasně nepoužitelnou; tato náhrada zásadně nesmí přesahovat obvyklou cenu nájmu obdobných aut v daném místě a čase. Skutečnou škodu, spočívající v nákladech na nájem náhradního vozu, jež převyšují náklady na provoz vlastního vozu, je odpovědný subjekt povinen nahradit jen v rozsahu, v jakém náklady byly vynaloženy nutně a účelně na nájem náhradní věci, odpovídající věci poškozené. I u srovnatelného náhradního vozidla platí, že rozsah náhrady, k níž je škůdce povinen, je omezen hlediskem účelnosti. Výši náhrady škody, za níž škůdce odpovídá, je třeba stanovit s ohledem na obvyklé ceny nájmu obdobných osobních aut v daném místě a čase; výše náhrady není totiž dána částkou skutečně vyplacenou v jakékoliv výši, ale výši částky účelně vynaložené (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2010, sp. zn. 25 Cdo 3911/2007, Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu, C. H. Beck, dále jen „Soubor“, C 8366). Použitelnost těchto (i následujících) judikaturních závěrů i v režimu nové právní úpravy je podpořena výslovnou dikcí ustanovení § 2952 o. z.

Řešení otázky, zda náklady na nájem náhradního vozidla byly nutné a účelné, závisí na posouzení konkrétních okolností případu. Délka nutné doby se automaticky nerovná době do poskytnutí pojistného plnění, nýbrž se vzhledem ke konkrétním skutkovým okolnostem (stav vozu, rozsah opravy, existence tzv. totální škody) posuzuje, po jak dlouhou dobu bylo obstarání náhradního vozidla nutné a účelné, se zřetelem na postup obvyklý při řešení následků obdobných nehod. Hledisko účelnosti tedy zahrnuje jak srovnatelnou kvalitu náhradního vozu, tak dobu, po kterou je opodstatněno jeho využití. Náklady nájmu náhradního vozidla jsou účelné, není-li dosud zřejmá výše nákladů na opravu vozidla poškozeného při dopravní nehodě a to, zda vůbec bude účelné je opravit. Za dobu, kdy je již objektivně zřejmé, že oprava poškozeného vozidla je nevhodná, a proto prováděna nebude, nelze zásadně náklady nájmu náhradního vozidla považovat za účelné a nutný náklad vynaložený v příčinné souvislosti s poškozením vozidla (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. 25 Cdo 712/2011, Soubor C 12293, nebo rozsudek ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 25 Cdo 232/2012).

Odvolací soud (i soud prvního stupně) postavil své rozhodnutí na závěru, že objektivně zřejmé, že oprava poškozeného vozidla je nevhodná a prováděna nebude, bylo v projednávané věci v podstatě bezprostředně po nehodě, neboť již následující den (20. 10. 2014) zmocněnkyně žalobce, jež vyřizovala likvidaci škody na vozidle žalobce, a musel jí tak být stav vozidla dobře znám, žalované nahlásila škodu s tím, že jde o škodu totální. S tímto závěrem však nelze souhlasit. Ze skutkových zjištění (jež podle § 241a odst. 1 o. s. ř. nepodléhají dovolacímu přezkumu) totiž vyplývá, že technik smluvní pojišťovny prohlédl poškozené vozidlo až dne 22. 10. 2014 se závěrem, že je dána možnost totální škody. K tomuto dni byl proto znám pouze názor technika, který však o způsobu likvidace škody nerozhoduje. Navíc i formulace jeho závěru („možnost totální škody“) svědčí o tom, že je pouhým podkladem pro likvidátora. Způsob likvidace škody na vozidle, tedy to, zda oprava bude prováděna či nikoli, pak byl zřejmý (objektivně – tedy i pro poškozeného) až z dopisu ČSOB Pojišťovny, a. s., ze dne 14. 11. 2014 (jak se podává ze spisu), kterým smluvní pojišťovna žalobci sdělila, že škodu na vozidle bude likvidovat jako totální. Do té doby nebylo jisté, zda pojišťovna skutečně zvolí tento způsob likvidace pojistné události. Samotná okolnost, že smluvní pojišťovna jako zmocněnkyně žalobce v oznámení o pojistné události označila škodu jako totální, neznamena, že v tu dobu, tedy před prohlídkou poškozeného vozidla technikem i před závěrem o způsobu likvidace, bylo objektivně zřejmé, že vozidlo opravováno nebude. Byť zmocněnkyně jako pojišťovna byla odborníkem, nelze nepodložený názor o rozsahu škody uvedený v oznámení, že došlo k pojistné události, považovat za objektivně zřejmou skutečnost. Navíc žalobce byl do 22. 10. 2014 hospitalizován v nemocnici (proto si náhradní vozidlo převzal až toho dne), přičemž z žádného důkazu nevyplývá, že byl v té době informován o tom, že škoda na jeho vozidle bude likvidována jako tzv. totální. Lze uzavřít, že v projednávané věci, na základě dosavadních skutkových zjištění, nebylo objektivně zřejmé, že vozidlo opravováno nebude, dříve, než se tuto skutečnost žalobce dozvěděl přímo od své smluvní pojišťovny. Závěr odvolacího soudu, že objektivně zřejmé, že vozidlo žalobce opravováno nebude, bylo již dne 20. 10. 2014, je proto nesprávný.

Odvolací soud dále pochybil, jestliže odkázal na judikaturu dovolacího soudu, aniž věnoval pozornost celému obsahu jím odkazovaných rozhodnutí. Vyslovil-li Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 31. 1. 2013, sp. zn. 25 Cdo 712/2011, že nájemné za dobu, kdy je již objektivně zřejmé, že oprava prováděna nebude, nelze zásadně považovat za účelný a nutný náklad, zohlednil konkrétní okolnosti řešené věci, tedy zjevný nepoměr mezi pojistným plněním za totální škodu (14 500 Kč) a náklady na nájem náhradního vozidla (108 902,70 Kč). Stejně tak v rozsudku ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 25 Cdo 232/2012, zrušil dovolací soud vyhovující rozhodnutí soudů nižších stupňů proto, že soudy účelnost nájmu náhradního vozidla posoudily pouze s ohledem na to, kdy bylo poskytnuto pojistné plnění, aniž se zabývaly jedním z rozhodných hledisek pro toto posouzení, a to porovnáním nákladů na nájem náhradního vozidla a škody způsobené na vozidle (pojistným plněním). V projednávané věci se však soudy posouzením účelnosti nájmu z hlediska případného nepoměru mezi náklady na nájem náhradního vozidla a pojistným plněním za totální škodu vůbec nezabývaly.

Odvolací soud pak zcela pominul posouzení účelnosti nájmu náhradního vozidla s ohledem na závěry již ustálené judikatury Ústavního soudu. Ten v nálezu ze dne 24. 7. 2018, sp. zn. I. ÚS 3831/17, uvedl, že smysl a účel poskytnutí náhradního vozidla tkví v zachování určitého životního standardu poškozeného v situaci, kdy dojde k částečnému, anebo totálnímu poškození (zničení) vozidla. Poskytnutím náhradního vozidla není poškozený ponechán v tísní a umožní se mu vést, co do kvality, obdobný život jako před dopravní nehodou. Zdůraznil, že využívání náhradního vozidla nemůže být zcela bezbřehé a vždy musí být splněna podmínka účelnosti jeho využití, dospěje-li však soud k závěru, že v projednávaném případě je z hlediska přiznání nároku na proplacení nákladů nájmu náhradního vozidla rozhodný právě okamžik prohlášení pojišťovny o způsobu likvidace škody, měl by se blíže vypořádat s tím, zda je toto prohlášení způsobilé zamezit tomu, aby poškozený již nemusel v souvislosti s dopravní nehodou vynakládat další finanční prostředky, neboť ne každý poškozený je natolik solventní, aby si mohl dovolit zakoupit nové vozidlo, aniž by čekal na zaslání finančních

prostředků od pojišťovny. Není totiž rozumného důvodu, pro který by se poškozený, jehož vozidlo bylo poškozeno jen částečně, měl nacházet v lepším postavení než ten, jehož vozidlo bylo zcela zničeno, neboť oba se nacházejí ve stejné životní situaci, v níž z důvodu dopravní nehody nemohou užívat vozidlo vlastní, a proto používají vozidlo cizí (náhradní). Z tohoto pohledu může být významná i okolnost, kdy bylo poskytnuto pojistné plnění poškozenému, který ze svých prostředků není schopen dříve si obstarat vlastní vozidlo (srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2019, sp. zn. I. ÚS 3204/18).

Lze uzavřít, že odvolací soud se účelností nákladů vynaložených na nájem náhradního vozidla z výše uvedených hledisek nezabýval, a odchýlil se tak od ustálené rozhodovací praxe dovolacího i Ústavního soudu. Uplatněný dovolací důvod nesprávného právního posouzení byl proto shledán opodstatněným.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud postupoval podle § 243e odst. 1, 2 o. s. ř. a rozsudek odvolacího soudu zrušil, a protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i rozsudek tohoto soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení. V něm bude vhodné doplnit dokazování ohledně rozhodných okolností, zejména o zjištění, kdy se žalobce od smluvní pojišťovny dozvěděl, že škoda na vozidle bude likvidována jako totální, ale i okolností dalších, pro rozhodnutí v projednávané věci z hlediska uvedených judikatorních závěrů podstatných.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)